De Molenvriend

nr. 76

Molenvrienden Land van Cuijk

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Harm van Es	Floralaan 50
	Tel. 0485-578613	5831 TA BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	E-mail: molenvrienden@home.nl	
PENNINGMEESTER	Rob Snel	Chopinstraat 33
	Tel. 024-3582526	6584 EJ MOLENHOEK
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK
	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER

REKENINGNUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK *Het regionale molenarchief is ondergebracht in molen "De Vooruitgang" te Oeffelt. Inlichtingen bij Rob Snel.*

Het werk van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk wordt mede mogelijk gemaakt door:

Beijk Molenbouw bv, Afferden (L)
Van Haren Installaties bv, Cuijk
Molensteenmakerij Hans Titulaer, Plasmolen
Nabuurs Transport bv, Haps
Bol Accountants Boxmeer
Havens Diervoeders, Maashees
Elektro Technisch Buro Nabuurs bv, Boxmeer
VIFT International bv, Rijkevoort

Colofon

DE MOLENVRIEND 76, jaargang 27, nummer 4, december 2011
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht 18 januari 1985.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is minimaal € 15,--. Aanmelden als lid kan bij de secretaris of via de website www.molenvrienden.nl. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

REDACTIE *Mari Goossens* *Marko Sturm*
Paul Verheijen

REDACTIEADRES *D. Boutsstraat 25* *5831 VN BOXMEER*
e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl

VERDER WERKTE(N) MEE *Frits Harteman, Ludger Pauls, Peter Pouwels*
Jessica Sneek, Rob Snel, Pieter Weerts

ILLUSTRATIES *Mari Goossens, Ludger Pauls, Peter Pouwels*
Marko Sturm, Pieter Weerts

VOORPAGINA *De Lindense stellingmolen te Katwijk (foto Mari Goossens)*

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
pagina 5	**De Rooyse Schans** plannen voor reconstructie van een schans met volmolen door: Pieter Weerts
pagina 6	**Volmolens in Roemenië** door: Pieter Weerts
pagina 9	**Molenaarsvergadering**
pagina 11	**Heumensche molen in oude archiefstukken** door: Peter Pouwels
pagina 14	**Rond de molens** over het builen van meel door: Mari Goossens
pagina 17	**Zwitserse windmolens?** door: Ludger Pauls
pagina 18	**Moederkoorn** door: Mari Goossens
pagina 19	**Molenpoëzie** gedichten over molens uit onze regio door: Jessica Sneek
pagina 21	**Aan de licht** een molenaarster stelt zich voor... door: Jessica Sneek
pagina 22	**Molens in de regio** door: Mari Goossens en Marko Sturm
pagina 26	**Feest dat in duigen viel** door: Rob Snel

Van de redactie

Het uiterlijk van deze nieuwe Molenvriend is misschien een grote verrassing. Nu we ons verenigingsblad bij Fortrass laten drukken, hebben we in overleg met het bestuur besloten om een omslag in kleur te gebruiken. Tevens is de opmaak van de inhoud een klein beetje gemoderniseerd. Het resultaat sluit nu prima aan bij de nieuwe huisstijl van onze vereniging, zonder dat we consessies aan de leesbaarheid hebben gedaan. Mocht u opmerkingen hebben, stuurt u dan gerust een berichtje aan de redactie.

De inhoud van dit nummer is nog wel vertrouwd. Bij molenpoëzie hebben we deze keer gedichten uit onze streek. Daarnaast kijken we ook iets zuidelijker: Pieter Weerts heeft een bijdrage aangeleverd over de initiatieven om bij Venray een schans met volmolen te reconstrueren.

Tot slot wil de redactie al onze leden en lezers een voorspoedig 2012 toewensen.

de redactie

Mededelingen van het bestuur

Op verzoek van Walter, die deze rubriek al heel vaak geschreven heeft, verzorg ik hierbij de ‘mededelingen van het bestuur’. Ons mooie blad ‘DE MOLENVRIEND’ is tenslotte voor en door ons allemaal!

De molenaarsvergadering van 9 november was wat ons betreft een zeer geslaagde en vooral gezellige avond, mede dankzij de bijdrage van Pieter Weerts over de De Rooyse Schans bij Venray.

De Brabantse-Vlaamse molencontactdag 2012 (Bra-Vla 2012):
Inmiddels hebben wij formeel overeenstemming met het ‘Gilde van vrijwillige Molenaars afd. Brabant’ over de door ons voorgestelde route en zijn de eerste afspraken al gemaakt. Het bestuur zal begin volgend jaar de organiserende werkgroep bij elkaar roepen. De datum 6 oktober 2012 kunt u vast in uw agenda zetten. Om dit evenement te kunnen organiseren is sponsoring noodzakelijk. Mocht u hier suggesties voor hebben, dan horen we het graag!!

Een ander, maar als ik het goed heb niet nieuw initiatief is om te komen tot lokale/regionale molendagen. Het idee is om in één weekend 5 à 6 molens in een regio open te stellen, zodat belangstellenden ze misschien wel op de fiets kunnen bezoeken. Het is de bedoeling dat de molenaars van deze molens dan geholpen worden door leden van de molenvrienden. Ook hier komt het bestuur met een voorstel.

Voor de redactie van de molenvrienden zijn we op zoek naar redactieleden. Gezocht wordt vooral naar mensen met een goed gevoel voor de Nederlandse taal, maar het is zeker de bedoeling dat het een blad blijft van en door ons allemaal. Heeft u vragen neem dan contact op met Mari Goossens.

De jaarvergadering over 2011 is gepland op 7 februari 2012; uitnodiging volgt.

Ook is er een molenaarsvergadering gepland op 27 maart 2012. Daarvan is de invulling al bekend, want dan zal Wim van Heugten de avond verzorgen over torenmolens. Ook hiervoor volgt nog de uitnodiging.

Inmiddels is er een plaats gevonden voor het archief van onze vereniging. Er is een speciale kast geplaatst in molen ‘de Vooruitgang’ in Oeffelt. Mocht u iets willen opzoeken in het archief, neem dan contact op met Rob Snel.

Harm van Es
voorzitter

Bij overname van artikelen en/of foto’s, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

De Rooyse Schans

Aanduiding van de Rooyse schans op een Tranchotkaart

In Nederland is veel uniek cultuurhistorisch erfgoed verdwenen. Soms komen deze zaken echter toch weer terug in de tegenwoordige tijd. Amateurhistoricus Koos Swinkels uit Venray herontdekte enige jaren geleden aan de hand van een Tranchotkaart uit 1814 de restanten van een boerenschans in Leunen, een kerkdorp van Venray.
Boerenschansen waren eenvoudige Middeleeuwse verdedigingswerken, gemaakt van aarde en hout, begroeid met dicht doornen struikgewas, waarbinnen de boerenbevolking zich vroeger samen met hun schamele huisraad en hun vee verschanste wanneer er weer eens rondtrekkende en plunderende groepen huursoldaten in hun omgeving kwamen.
Schansen kwamen in de Middeleeuwen veelvuldig voor. De schans in Leunen was echter uniek door haar ligging en vorm. Ze lag in het brongebied van de Oostrumse beek, tegen de Peelrand aan. De Peel was destijds een moerassig, nauwelijks begaanbaar gebied. Daarnaast was ook de vorm uniek: een vijfhoek in de vorm van een pijl met op de vijf hoeken een soort rondelen, geheel omringd door twee wallen van ca. 3 meter hoog met ertussen een gracht van 5 meter breed gevuld met water uit de beek. Ook de afmetingen waren fors: 75 bij 150 meter, anderhalf voetbalveld groot.
De meeste schansen dateren uit de Tachtigjarige Oorlog (1568–1648). In 1925 werd het gebied waar de restanten van de schans lagen ontgonnen waarbij de schans geheel onder het maaiveld verdween. Bij archeologisch onderzoek ter plaatse in 1958 zijn restanten van Middeleeuws aardewerk aangetroffen. Ook kon de opbouw (twee wallen met een gracht ertussen) in de bodemstructuur teruggevonden worden.

Stichting de Rooyse Schans wil deze schans reconstrueren. De oorspronkelijke locatie is beschermd als archeologisch waardevol gebied, waardoor reconstructie ter plaatse niet mogelijk is. Op zoek naar een andere locatie kwam de stichting terecht in het Loobeekdal waar de komende jaren door het waterschap uitgebreide werkzaamheden verricht worden ter ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur. Onderdeel van de werkzaamheden is het weer laten meanderen van de beek met als gevolg dat het gebied aanzienlijk natter zal worden.

Bij onderzoek van oude kaarten van dit gebied ontdekte de Stichting dat er in de Loobeek een tweetal onnatuurlijke bochten van negentig graden zat. Dit wees er op dat de beek op die plaatsen gestuwd werd om mogelijk watermolens aan te drijven. Uit archiefonderzoek bleek dat er inderdaad twee volmolens gestaan hebben. Met behulp van een volmolen werden geweven wollen dekens onder invloed van leem en urine gestampt tot vilt. Met het ontstane waterdichte laken werden hoeden en kleding vervaardigd.
De stichting wil nu zowel de boerenschans als een volmolen reconstrueren. De schans kan eenvoudig ter plaatse gemaakt worden met de overtollige aarde die vrijkomt bij het verbreden en opnieuw tot meandering brengen van de beek. De gracht van de schans kan dienen als bergvijver voor de volmolen.
Hoe de volmolen en met name het volwerktuig er straks uit komt te zien is nog onderwerp van studie. Bronnenonderzoek heeft tot nu toe geen tekeningen of beschrijvingen van hoe de molens er uit gezien hebben opgeleverd. Om deze hiaten in kennis op te vullen is een studiereis naar Roemenië gemaakt. In Roemenië bestaan nog enkele volmolens waarvan het

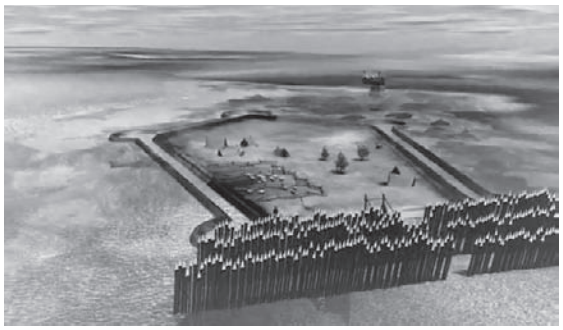

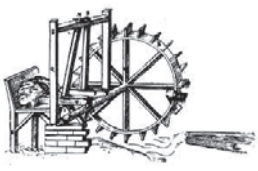

Afbeeldingen van een schans en van een volwerktuig

mechanisme bestudeerd werd. Ook is kennis gemaakt met een Roemeense vakman die nog beschikt over de kennis om een volmolen te bouwen.

Het realiseren van de bouw van schans en molen is een project dat jaren zal gaan duren. Het geheel zal door de aarden wallen met begroeiing op natuurlijke wijze in de omgeving tot zijn recht komen. Voor vele planten en dieren zullen de leefomstandigheden verbeteren waardoor de ecologie in het gebied verrijkt zal worden. Het project zal voor fietsers en wandelaars een toeristische trekker zijn waarbinnen bovendien diverse aantrekkelijke gebruiksmogelijkheden ontplooid kunnen worden. Er valt te denken aan schapendrijven, handboogschieten, muziek- en toneeluitvoeringen, markten en middeleeuwse demonstraties. In de volmolen kan een bezoekerscentrum gerealiseerd worden waar workshops spinnen, weven en vilten gehouden kunnen worden.
Voor de realisatie en het onderhoud wordt hulp gevraagd van vele vrijwilligers, timmerlieden die nog echte houtverbindingen kunnen maken, vollers, vilters en natuurlijk helpers bij aanplant en onderhoud. Wij, leden van de Stichting De Rooyse Schans, maken ons sterk om ons enthousiasme aan zoveel mogelijk mensen over te brengen. Dat we hiermee al een flink stuk op weg zijn blijkt uit de hulp (materieel en proces- en inhoudelijke ondersteuning) die we al ontvangen van de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij. Uitgebreide informatie over het project is te vinden op www.rooyseschans.nl.

Tekst en afbeeldingen: Pieter Weerts

Volmolens in Roemenië

“Jó napot!”. Met deze welgemeende begroeting (“goedendag”) maken wij, na een voorspoedige reis met vliegtuig en nachttrein in Gheorgeni, kennis met István Vidák. István is een Hongaarse textielkunstenaar die samen met Trees Coussement een studiereis in Roemenië georganiseerd heeft om een beeld te krijgen van de nog aanwezige textielbewerkende (vol)molens in het Szeklerland in Transsylvanië. Trees droomt van haar eigen volmolen in Pietersvoeren in België. De andere deelnemers aan de reis zijn Bernard Witter (watermolenaar op de Volmolen in Epen), Coby en Pieter Weerts (resp. molenaar de Reus in Ottersum en bestuurslid Stichting De Rooyse Schans).

In Remetea verwelkomt de 73-jarige Rószika Góga ons in haar watermolen waar ze nog volop actief is met spinnen, verven, weven en vollen. Rószika volt

Wervelkorf bij een Roemeense volmolen

Een stampervolwerk

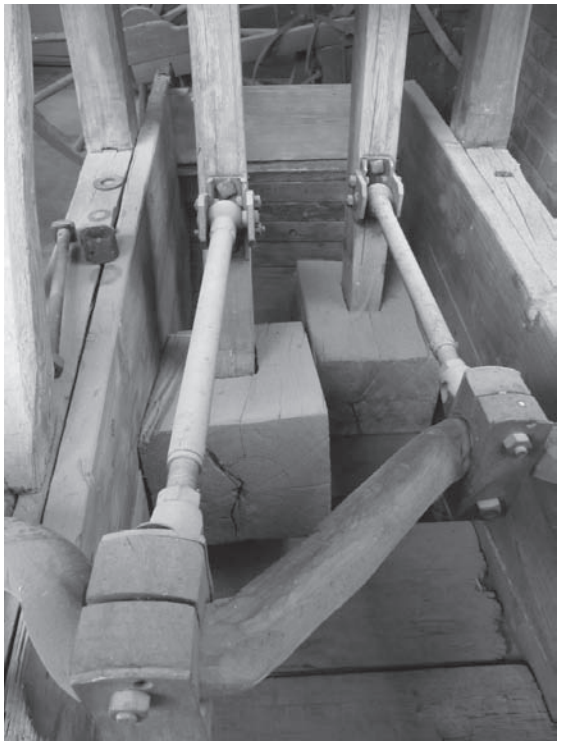

Foto van een schommelvoller

cserges (dekens van geweven stroken wol) met een wervelkorf. Helder beekwater valt met een flinke kracht schuin aan de zijkant in de korf en veroorzaakt daardoor wervelingen in de korf waardoor de dekens doorlopend in beweging zijn en langzaam maar zeker vervilten.
Cserges zijn opgebouwd uit banen van drie handen breed. Door het vollen treedt er een krimp van ca. 30% op. Standaard wordt de natuurlijke kleur van de wol gebruikt, vaak wit, bruin of grijs. Door verven worden ook andere kleuren verkregen. Meestal wordt gebruik gemaakt van natuurlijke kleurstoffen waarbij rood (dure verfstof) een teken van welvaart is. Cserges zijn loodzwaar: droog moet gerekend worden op een gewicht ca acht kg. Bij een huwelijk dient de vrouw tenminste zestien cserges in te brengen, naast overig lijfgoed. Voor hun zoon bouwen ouders een huis en beginnen daar al vroeg mee, het huis moet klaar zijn als de zoon achttien jaar is. Je ziet in Roemenië dan ook geregeld min of meer half afgebouwde huizen, de zoon is dan nog niet op huwbare leeftijd.

Tijdens deze reis bezoeken we een flink aantal watermolens die soms nog in gebruik zijn als korenmolen, volmolen of voor elektriciteitsopwekking. Een van de eerste molens die we bezoeken ligt nabij een buitenhuis en beschikt over een wervelkorf én een stampervolwerk. Er wordt tevens elektriciteit opgewekt voor eigen gebruik. De volbak met stampers geeft een indruk van het werken met dit systeem, maar lijkt nog wat onvolwassen: een erg dunne, beweeglijke, wateras met lichte meenemers en een erg hoog tempo.

Onze eerste overnachting is in de molen van Rószika, op een stromatras voorzien van diverse warme czerges, de nachten zijn al behoorlijk fris.
We bezoeken ook het museum in Székelykerestúr. Dit museum toont veel volwerktuigen en is een geweldige bron van informatie voor het vollen van stoffen. We treffen o.a. schommelvollers met 2 hamers en stampvollers met meerdere bakken, aandrijving en afmeting aan. Een soort kollergang voor het vermalen van kleur en verfstoffen evenals een fraaie weegschaal voor deze grondstoffen. Kleine maalstoelen met stenen, tribulums, stenen liggers met opstaande rand en (handbedienbare) lopers en meeluitgang (geen meelpijp).

In Lövete bezoeken we Müllermeister Lörinc Silye, die in 1996 nog een eigen volmolen gebouwd heeft en bereid is gevonden de bouw en begeleiding voor een volmolen/wervelkorf in Nederland te doen. De wil en de kennis is nu nog voorhanden. Gezien de leeftijd van Lörinc en het tijdspad voor fondsenwerving zal een en ander toch in het traject van 2013 tot 2015 gestalte moeten kunnen krijgen. Lörinc Silye heeft nog een unieke DVD van een Hongaars tv-station voorhanden

Müllermeister Lörinc Silye

waarop in zijn molen het volledige volproces getoond wordt. De kwaliteit is niet erg geweldig, maar getracht zal worden dit belangrijke document te verbeteren zodat de informatie niet verloren gaat.

De molen van Silye is na vijftien jaar stilstand nu vervallen, maar de verschillende onderdelen zijn duidelijk te herkennen en vast te leggen met foto's en tekeningen. De slagbank bestaat uit vier bakken met acht hamers die via een wentelas aan de achterzijde worden aangedreven. De wentelas is gelagerd in appelhout (het bovenste gedeelte van de stronk, warrig hout, hard en slijtvast, maar niet voor de eeuwigheid), gesmeerd door water, aangevoerd door een gootje. De volbakken zijn aan de voorzijde voorzien van een gootje voor de toevoer van warm water en een gat als toegang tot de bak. Het water is opgewarmd (60 - 65 °C) door een groot soort vuister, gestookt met hout waarbij een kleine pijp als afvoer naar de voorzijde van de bakken geleid wordt. Het koude water wordt via een gootje van buitenaf aangevoerd. Het volproces gaat 24 uur per dag door en duurt 36 - 72 uur, afhankelijk van het soort product. De molenaar was dan voortdurend aanwezig. Een hard bestaan. De hamers maken ieder ca vijftig slagen per minuut (de wentelas maakt ca 50 omwentelingen per minuut). Het waterrad met een doorsnede van 1,60 m en een breedte van ca 110 cm levert dit aantal omwentelingen door een eenvoudige overbrenging van 1:1. Rad en wentelas zijn één geheel.

Slagbank van een volmolen

Het water heeft een hoog ijzergehalte waardoor de cserges in de natuurlijke kleuren toch een bruinige tint meekrijgen. Dit wordt gedeeltelijk ondervangen door het te gebruiken water op te warmen tot 60 - 65 °C, warmer dan normaal gesproken wenselijk is voor het vollen, het ijzer slaat dan neer en zet zich af tegen de ketelwand.

De molenstenen die we bij de diverse molens aantreffen hebben in het algemeen een erg eenvoudig scherpsel: verruwing over tachtig procent van de breedte en aan de buitenkant een beperkte vorm van concentrisch scherpsel met acht windstroken over deze baan (verdiept en verbreed scherpsel) die voor koeling en betere afvoer van het gemalen product moeten zorgen.

We brengen ook een bezoek aan een muziekinstrumentmaker. Hij gebruikt ahorn voor de kast en dennenhout voor het deksel van het cello-achtig instru-

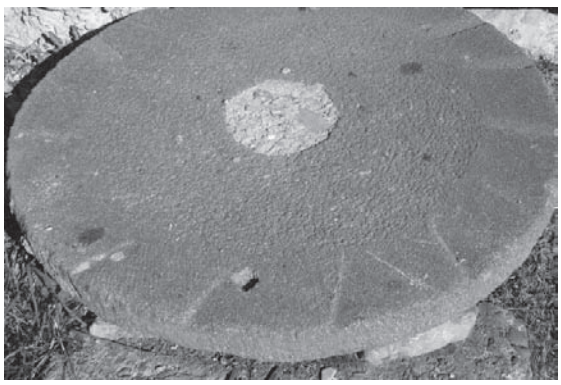

Roemeense molensteen

De ütögardon, een Roemeens instrument

ment: de ütögardon, een oud percussieinstrument van de Székelys. De vier snaren bestaan uit drie dikke en één dunne snaar, gemaakt van schapendarm. Om uitdroging te voorkomen worden de snaren "gesmeerd" met knoflook in tegenstelling tot het bij ons bekende hars voor de strijkstok. Knoflook voorkomt tevens de aantasting door eventueel ongedierte. De snaren worden niet aangestreken maar aangeslagen en dit geeft een heel apart geluid met variabele toonhoogte dat het midden houdt tussen een trommel en een cello. Dit muziekinstrument wordt gebruikt bij traditionele volksdansen.

Vanzelfsprekend hebben we de reis geëvalueerd en ons "commentaar" achtergelaten. De vaststelling dat we een unieke, leerzame reis met een geweldige uitwisseling van kennis naast een enorme gastvrijheid van de betrokken bewoners hebben ondervonden nemen we mee naar huis. Trees en István heel erg bedankt en wie weet gaan we nog eens op herhaling, de volgende studiereis naar het Szeklergebied in Roemenië staat gepland voor mei 2012.

tekst en foto's: Pieter Weerts

Molenaarsvergadering

Verslag van de vergadering op 9 november 2011 in De Jachthoorn te Sint-Hubert

1. Opening
Voorzitter Harm van Es heet iedereen van harte welkom in de Jachthoorn. Speciaal welkom aan de gasten van "Stichting de Rooijse Schans" (Pieter Weerts en Jacques Lamers (Rooijse Schans) en watermolenaar Geijsteren) die het tweede gedeelte van deze avond zullen verzorgen. Het is een korte agenda. De voorzitter heeft de statuten van de vereniging doorgelezen en merkt op dat een speerpunt het behoud van de molens is, graag hoort hij ideeën en suggesties hierover.

2. Brabants-Vlaamse molencontactdag 2012
Het bestuur heeft contact gehad met het Gildebestuur Noord-Brabant. Deze dag zal op zaterdag 6 oktober 2012 worden gehouden. Wij hebben van het Gilde nog geen definitieve goedkeuring ontvangen dus volgende plannen zijn onder voorbehoud. Het plan is om de ontvangst in Cuijk te laten plaatsvinden, Stefan heeft hierover contact met de gemeente Cuijk zodat zij voor de ontvangst met koffie gaan zorgen. Vervolgens bezoek Jan van Cuijk, via pont naar Plasmolen (watermolen en molensteenmakerij Titulaer), Maasmolen, stadswandeling Grave, molen Gassel weer naar Cuijk? Voor de avond wordt een bijeenkomst met maaltijd voorgesteld. Door het Gilde is de eigen bijdrage van de deelnemers op maximaal € 22,- gesteld. Wij zullen, door sponsors te zoeken, proberen om de omlijsting van het programma op te leuken (bv. programmaboekje, alternatief gezamenlijk vervoer). Ideeën van de leden zijn altijd welkom.
De molenaars van de deelnemende molens en enkele bestuursleden zijn aangewezen voor de organisatie. Het aantal deelnemers ligt altijd rond de 80 en allemaal tegelijk op een molen is nogal veel en de route zal zo worden dat er groepen gemaakt worden.

3. Voorstellen nieuwe leden
Pieter Aarts stelt zich aan de aanwezigen voor en vertelt hoe hij tot deze hobby is gekomen. De overige nieuwe leden hebben zich afgemeld.

4. Lokale molendag
Het bestuur stelt de vergadering voor om een lokale

molendag te gaan houden, met een frequentie van 1-2 per jaar. De molendag zal georganiseerd gaan worden door een cluster van maximaal 6 molens. Als je zelf molens gaat bezoeken is meestal 6 stuks op een dag het maximum. Voordeel is dat de molens niet ieder jaar hoeven deel te nemen en de overige molenaars kunnen de molens in de eigen regio bezoeken of de deelnemende molenaars op die dag helpen. Ook andere activiteiten kunnen als cluster georganiseerd worden. Het geheel wordt dan compacter en de promotie activiteiten zijn dan op een klein gedeelte van de regio gericht. De vergadering knikt instemmend op het voorgaande idee.
Voorstel is om dit voorjaar te starten met de cluster Plasmolen, Heumen, Nederasselt, Gassel, Katwijk en ???

5. Mededelingen

- De redactie van de Molenvriend is op zoek naar nieuwe redactieleden. Het blad is een belangrijk medium waarin onze vereniging wordt uitgedragen. Frits Harteman stopt ermee en nieuw bloed met nieuwe ideeën is van harte welkom. Dus leden meld je aan.
- De vormgeving van het blad wordt aangepast middels een pagina in full colour, welke pagina dat gaat worden weet de redactie nog niet. De extra kosten passen in het sponsorbudget.
- In de zaal heeft Rob Snel de promotiekist uitgestald, dus bekijk deze in de pauze en stel je vragen aan Rob
- Walter heeft gezorgd voor gratis nieuwe Lexan-platen voor de publicatieborden, dus als er nog iemand een plaat nodig heeft dan graag bij hem melden.
- Bij deze ook een oproep om nuttige informatie op deze borden te plaatsen. Voor nieuwe geplastificeerde plattegronden van de regio melden bij het bestuur.
  Jan Selten merkt op dat zijn bord is gestolen, alleen de onderste helft is nog over.
- De jaarvergadering over het jaar 2011 zal plaatsvinden op 7 februari 2012
- Op 27 maart zal Wim van Heugten een lezing verzorgen over torenmolens die ook hier in de buurt hebben gestaan.
  Van beide voorgaande activiteiten wordt nog een uitnodiging verspreid.

6. Rondvraag

Jan Selten: het is belangrijk dat er op de opleidingsmolen in Oeffelt een toiletvoorziening en een verwarmd cursuslokaal moet komen en dat de vereniging zich hier hard voor moet maken.
Antwoord van John Houben: leerlingen moeten tegen de kou kunnen en voor de toiletvoorziening is de stichting molens Boxmeer druk in de weer om dit gerealiseerd te krijgen.

Jos van de Heijden vraagt om plattegronden van de regio om binnen te hangen.
Antwoord: bestuur kan hier voor zorgen.

Frans Heessen merkt op dat de molenmakers geen tijd hebben om de kleine onderhoudsklussen uit te voeren.
De meesten zijn nu bezig om de meerjaren plannen af te ronden.

7. Lezing door Pieter Weerts

Stichting De Rooyse Schans wil een historische boerenschans en een volmolen realiseren in Venray. Beide historische elementen zijn gesitueerd in het Loobeekdal; een ruimte waarin water en historisch landschap beeldbepalend zijn. Pieter Weerts vertelt met foto's en filmpjes alles over de plannen die zij hebben en over de werkende volmolens die ze in Roemenië hebben bezocht.
Zie het verslag elders in dit nummer.

8. Sluiting

De voorzitter bedankt alle aanwezigen en bijzonder de leden van de Rooijse Schans, waarna hij de vergadering sluit en iedereen wel thuis wenst.

Walter Cornelissen
secretaris

Heumensche molen in oude archiefstukken

In nummer 74 in het artikel over de Heumensche molen wordt gesteld dat deze véél ouder is dan thans in de bestaande molenboeken en op de database van verdwenen molens vermeld wordt. De molen was er al vóór 1600, zoals blijkt uit de gegevens van verschillende bronnen. Ook in dat nummer in het artikel "Uit het oud archief" heeft de auteur Peter Pouwels melding gemaakt van de familie Van Groesbeek.

Oud archief te Nijmegen

In het "Oud Archief" van het Regionaal Archief te Nijmegen zijn nog verschillende aktes aanwezig met betrekking tot beleningen van Johan van Groesbeek, over verpachtingen van de windmolen te Heumen. Uit de aktes blijkt dat de molen voor een periode van 3 jaar verpacht werd. Voor en na een pachtperiode werd de molen getaxeerd (prijsingen of schattingen). Over de periode tussen de twee schattingen werd een balans opgemaakt, waarbij de plussen (verbetering) tegen de minnen (verergering) werden weggestreept, waarna de restwaarde werd verrekend met de pachter.

Tussen de diverse pachtcontracten was ook nog een gedeelte van een soort maalboek aanwezig, hierop staan de diverse maalopdrachten vermeld. Uit deze maalbriefjes blijkt dat hoofdzakelijk rogge werd gemalen, voor een afgemeten hoeveelheid van 6 vat (1 vat = 20,8 liter, Nijmeegse maat) betaalde men in 1643 acht gulden en 10 stuivers.

1 mud = 4 malder en dat is gelijk aan 24 vaten
1 schepel = ¼ mud
1 vat = 20,8 liter (Nijmegen circa 20 kg)

Leenstelsel

Er is geen precieze datum waarop het leenstelsel tot stand kwam. In veel gevallen danken lenen hun ontstaan aan uitgifte van de Heer persoonlijk toebehorende goederen of toekomende rechten. Zo vond op 19 maart 1339 de verheffing van het graafschap Gelre tot hertogdom plaats. Gelderland bestond in die tijd uit vier delen of kwartieren: Een van deze kwartieren was het kwartier van Nijmegen. Verder waren er Zutphen, Veluwe en het Overkwartier. Het

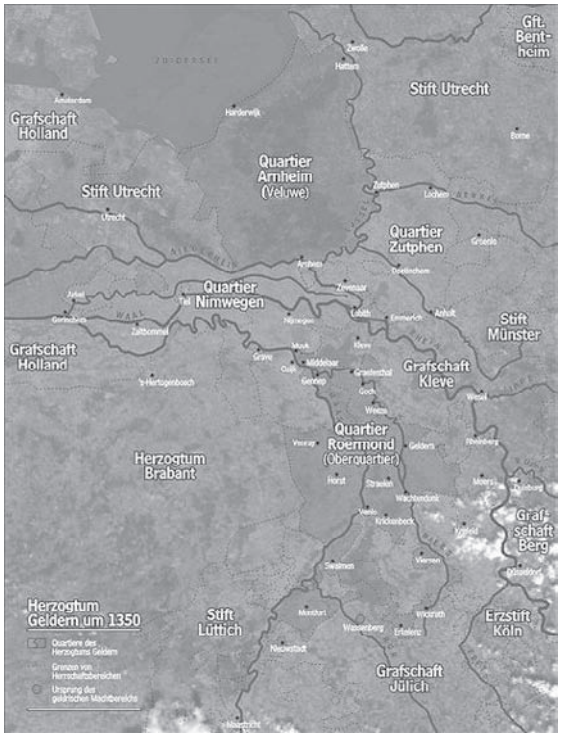

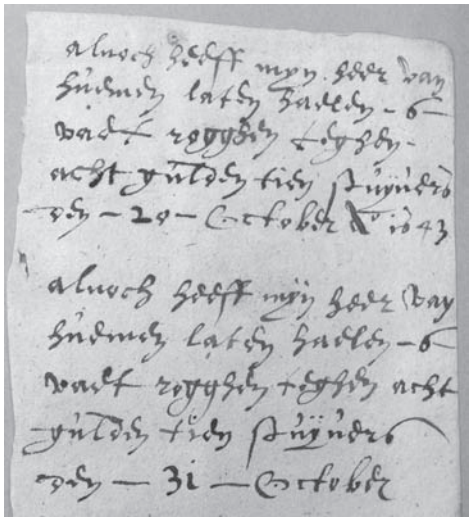

Maalbriefje uit het archief met de tekst:
alsnoch heeft mijn heer
van Heumen laten halen
6 vat rogge tegen acht
gulden tien stuivers
den 31 oktober 1643

Overkwartier bestond uit een gedeelte van het huidige Noord Limburg inclusief Venlo en Roermond en het aangrenzende gebied in Duitsland rond het stadje Geldern, waaraan Gelre zijn naam heeft te danken. Interessant is dat het Overkwartier in 1578 (tijdens de beginfase van de 80-jarige oorlog) niet met de drie andere naar de Staatse zijde is overgegaan. Het Overkwartier bleef Spanje getrouw en is dientengevolge voor goed van het overige Gelderland gescheiden. De benaming 'kwartier' bleef echter gehandhaafd voor de andere drie. De Heumensche molen viel onder het kwartier Nijmegen. Door de afzwering van Philips II in 1581 is, met diens landsheerlijk gezag, of zoals men vroeger placht te zeggen de 'hoge overheid van den lande', ook zijn leenheerlijk recht overgegaan op de Staten van Gelderland, zodat de beleningen in het vervolg in hun naam geschiedden.

Transcriptie Heumensche molen; pachtcontract van de windmolen 1632
Bron: Oud Archief Nijmegen onder Heerlijkheid Heumen 1355-1769, inventarisnummer 2442

Conditie ende voorwaarden waarop Hubert van Oss Rentmr. van Domijnen der Heerlickheden Heumen Malden ende Beecq gerechterlijck verpacht, de pacht der Wintmeulen tot Heumen ende dat voor den tyt van drye achtereen volgende Jaren. Aenvanck nemende den Elfden november XVI tweendartig, olden Stijll mit der Sonnen opganck exspirende van dach vier des Jaren, ende soo voorts de drije Jaren lanck geduijren. Rechterlijck wordt desen Wintmoel verpacht mit guldens tot XX st [stuivers] waartig der gul. gerekent ende voorts met hoogst doende getal, hoog dry dryvier guld oudste geld nach hoogste regt twee dele tot proffijt van de Heer ende 1 derdendeel tot proffijt vande hoogte vande pagt prijs.

Der pagter sall aonstonts noar vrijtganck der trouweredes Heren tot genoegen vande gevonnis des rentmr. Altwee trouw godts ende Garranten Borgen genoeggens m d v Heerlickheden Heumen Malden ende Beecq gegeven ende gehoort zijnde verzoeck borgen sullen stark verbonden ende aengesproken voorde als principarten pachter eerst en voor alle den tot dus zijnde ook affgaen t benogeten Ordenis der Vonnis et Excussie vo…… welker Staande dat de Borgstalen geregtelick voor.

Transcriptie Heumensche molen; schattingen van de windmolen 15-01-1639
Bron: Oud Archief Nijmegen onder Heerlijkheid Heumen 1355-1769, inventarisnummer 2442

Prijsingen van de Wintmoelen tot Heumen,gedaan bij Mr Reijnder Otten bekende timmerman in Land van Cuijck, ter instantie van de verpachte van Huijbert van Oss, Rent mr, in allen gestalt den helen Wintmoelen bij Lucas van den Broeck

15 augustus

Der nakijck den Ligger steen, ter vier plaatse gemeten zijnde, is dijck bevonden seven duijm
Der Looper steen, ter vier plaatse gemeten is dijck bevonden elft duijm ende eene halve duijm
Het wort gewaardeert op vijtig gulden
De kleijn Spill drij duijm en[een] quartier duijm dijck, met het spoor getouxeert op dartig guld. fier ……
De groote Spill getimmert op bij achtenveertig guld.
De assen geprijseert op achtendertig guld.
Beijde Roeijen op bij achtenveertig guld.
Het Campratt op bij achtendartig guld
Het Luifell twelft guld. thien Stuijvers
De Seijlen op ene Stuijver
Het Sack touw een gul vijftien Stuijvers
Het Treck touw een guld

Aldus geprijseert en gewaardeert ten overstand van Heren peters vude Jan Janssen …. tot Heumen op heijden des XV Januarij 1639

→

De Vonnissen van mij onderschr.. Rutger de Best Lant Gezant.

Transcriptie Heumensche molen; schattingen van de windmolen 10-01-1642
Bron; Oud Archief Nijmegen onder Heerlijkheid Heumen 1355-1769, inventarisnummer 2442

Prijsingen van de Wintmoelen tot Heumen, gedaan bij Mr Reijnder Otten bekende timmerman vande Landen van Cuijck, ter instantie ende …..verpachte vander Edele Heer van Heumen, in allen gestalt den helen Wintmoelen bij Gilis van den Broeck

16 augustus

Inselick de Ligger steen, ter vier plaatse gemeten
sijnde is dijck bevonden, vijf duijm ende drievierdedeel
Der Looper steen, mede ter vier plaatse gemeten
is dijck bevonden negen duijm ende eene halve
Het wort gewaardeert op vijtig gulden als voorts
De kleijn Spill drij duijm ende quartier duijm dijck, met
het spoor getouxeert op dartig guld. fier ……
De groote Spill op bij vierenveertig gulden thin stuiv.
De assen geprijseert op vijfendertig guld.
Beijde Roeijen op sijnde achtenseventig guld.
Het Campratt op drieendartig guld
Het Luifell op twelft guld. thien Stuijvers
De Seijlen op twee seijle ende een feldt
ledig tweeendartig gulden
Het Sack touw een gulden
Het Treck touw een guld vijf stuiv

aldus geprijseert en gewaardeert te oversta van Mrs Tunnis Lensing? ende Hubert van Oss op sijnde de 10e Januarij 1642

Transcriptie Heumensche molen; afrekening borgen over 1639,1640 en 1641
Bron; Oud Archief Nijmegen onder Heerlijkheid Heumen 1355-1769, inventarisnummer 2442

Memore vande verergeringe vande Wintmolen

Den liggersteen affgemalen eenen duym ende een vieren deel duyms compt in gelde ad veertien gulden den

duym Facit	17 – 10 – 0
den loopersteen affgemalen twee duym facit	28 – 0 – 0
de groote spill verergert	0 – 10 – 0
de assch verergert	3 – 0 – 0
het camp ratt verergert	2 – 0 – 0
het sack touw verergert	0 – 15 – 0
	51 – 15 – 0
Verbetering hier tegens gedaen	
de Roeijen verbetert tien gulden	10 – 0 – 0
de Seijlen verbetert	22 – 4 – 0
het trecht touw verbetert	0 – 5 – 0
	32 – 9 – 0
	19 – 6 – 0

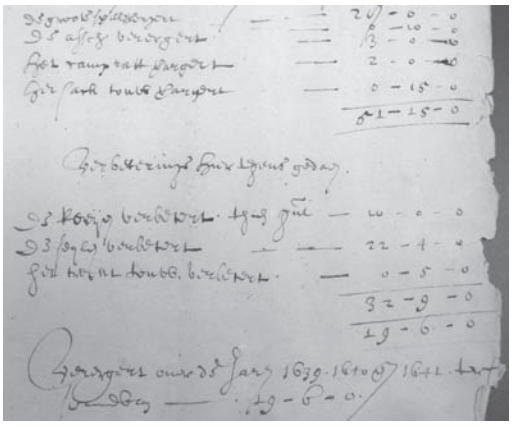

Verergert over de Jaren 1639, 1640, ende 1641 ter wen 19 – 6 – 0

Naschrift
Balansrekening over de borgen van de Heumensche molen over de pachtjaren 1639 t/m 1641 opgesteld in guldens, stuivers en oortjes[1] of duiten. Rekening opgemaakt naar de taxatie (schattingen of prijsingen) van 1639 en 1642.
In de eerste rubriek volgt een opsomming van onderdelen, welke een waardevermindering hebben door slijtage. Hieruit blijkt dat er over een periode van 3 jaar 1¼ duim van de ligger en 2 duim van de loper is afgemalen. Hiervoor brengt men een prijs in rekening van fl 14,- gulden per duim. Verder wordt de slijtage aan de grote spil (steenspil) de assen, het camp of vangrad (bovenwiel) en het zaktouw (luiwerk) in rekening gebracht.
De tweede rubriek gaat over de verbetering die door de molenaar in deze periode zijn uitgevoerd. Hieruit blijkt dat reparatiewerk is uitgevoerd aan het gevlucht, waarschijnlijk is hier een gedeelte van het hekwerk, windborden of een oplanger van de roeden vervangen.

1 Een oortje was twee duiten waard en vier oortjes waren een stuiver waard

Ook heeft de molenaar nieuwe zeilen aangeschaft, op de vorige schatting van de molen stond er voor de zeilen een bedrag van één stuiver, waarschijnlijk waren deze zeilen tot op de draad toe versleten en zodoende symbolisch gezien, nog geen stuiver meer waard. Samen met de verbetering aan het trek touw (omloop touw luiwerk), wordt dit totaal bedrag van 32 guldens en 9 stuivers in mindering gebracht, op het te betalen bedrag van 51 gulden en 15 stuivers. Resteert een bedrag van 19 gulden en 6 stuivers dat de molenaar nog aan de Heer moet betalen.

Met dank aan Leny van Lieshout en Theo van Bergen voor het uitvoeren van bovenstaande transcripties.

Bron: Regionaal Archief Nijmegen, boek Molenhoek aan de rand van de Mookerheide

Peter Pouwels

Rond de molens

De buil

In het vorige nummer beschreven we de pelinrichting op de watermolen. Op ditzelfde maalkoppel zat een meelkist met klopbuil en nog een restant van een “Kleiekotzer”. Hier gaan we bij het artikel over moederkoorn verder op in. De steen wordt scherper afgesteld, ca. 1.5 mm, en het graan wordt weer gemalen. Nu is de meelpijp naar de “gerbgang” (zie nr. 75) afgesloten en is de meelpijp naar de meelkist geopend.
Bij het malen voor consumptie worden er nog een aantal bewerkingen aan het meel uitgevoerd voordat het geschikt is om brood van te bakken. Dat geldt zeker voor tarwe. Denk alleen maar aan de verschillende soorten brood en andere meelproducten.

Eén van de belangrijkste bewerkingen is het zeven van het meel. Van oudsher werd daar de buil voor gebruikt. De naam buil komt oorspronkelijk van de naam van een jutezak, daar werd tegen geslagen en zo verkreeg men de bloem. Dit principe zag ik ook nog in Zuid-Duitsland. In de meelkist hangt een van zijde geweven slurf waar de meelpijp in uitloopt. Via een soort klikspaan word de klopper in beweging gebracht die de bloem eruit klopt. Het meel verzamelt men in de meelkist, de zemelen en grotere deeltjes lopen via de “Kleiekotzer” op een schudzeef waar de griezen van de rest gescheiden worden. De zemelen en de grotere delen “de overslag” worden opgevangen in een zak bij de uitloop

De buil, die een beter en zuiverder meel opleverde, werd rond 1760 in Parijs uitgevonden door de gebroeders Malisset. Deze buil was een langwerpige cilinder die schuin naar beneden liep en ronddraaide. Door gaas met aanvankelijk heel kleine, verder naar beneden steeds ruimere mazen te gebruiken, vielen aan het begin alleen de fijnste deeltjes door de zeef en hield men aan het eind alleen nog de grofste stukken in de buil over. De kleinste delen werden vervolgens opnieuw gemalen en weer gebuild over fijn gaas, weer gemalen en weer gebuild tot zelfs een derde herhaling van de bewerking. Al naar gelang men een hogere uitmaling wil, kan de steen nog fijner afgesteld worden en de griezen en/of de overslag overgemalen

Maalkoppel met een builkist

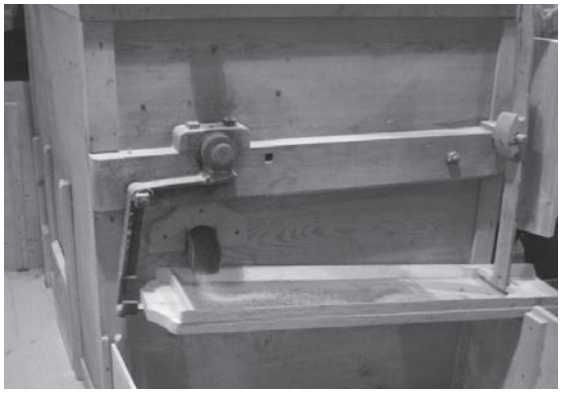

Griezenzeef bij de uitloop van de builkist

worden. Men krijgt dan niet zo'n witte bloem. Voor rogge en boekweit is het eenvoudiger. Vers brood werd vroeger als zeer ongezond beschouwd. Brood moest op zijn minst een paar dagen oud zijn.

De buil werkt het efficiëntst bij een vast aantal omwentelingen, 30 à 40/min. Op windkracht gaat dat niet zo goed en ze werden snel door elektromotoren aangedreven.

Zoals in nr. 74 (Aan de licht – Jan Coopmans) te lezen valt, hadden de meeste molens hier geen buil. Een en ander heeft te maken met het heffen van belasting en de controle hierop. De gehate accijns op het gemaal werd ingevoerd tijdens de het begin van de 80-jarige oorlog, ca. 1600 (als tijdelijke extra inkomstenbron om de oorlog te financieren). Eerst in 1856 werd de wet op de accijns op het gemaal versoepeld ten gunste van exporterende meelfabrieken. Voordien mocht de molenaar geen meel op de molen bewaren of bewerken. Dit was voorbehouden aan de bakkers, die zelf hun graan inkochten, op de molen lieten malen en daardoor een sterke monopoliepositie hadden. Wellicht had dat ook tot gevolg dat de molenaar zijn graan in een keer goed moest uitmalen en werd daardoor de Duitse blauwe steen hier zoveel gebruikt. Daarom kennen we hier van vroeger uit geen Duits "Käiserbrötchen" of het stokbrood, maar de grauwe "mik". Uit de in het archief gevonden maalbriefjes blijkt dat op de Heumensche molen rond 1643 hoofdzakelijk rogge werd gemalen, het maalgoed werd hier gemeten met de korenmaat en aangegeven per vat. In sommige verordeningen stond dat bij het afmeten van de maat slechts eenmaal met de strijkstok tegen de korenmaat mocht worden geslagen waarna deze

Gaaszeef met klopperstok (links) en schema van een builkist (foto Marko Sturm)

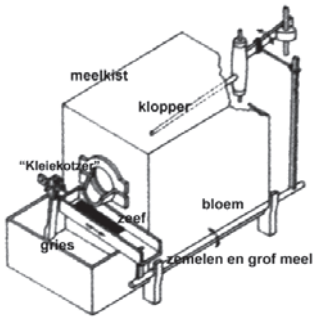

meelkist met buil en zeef

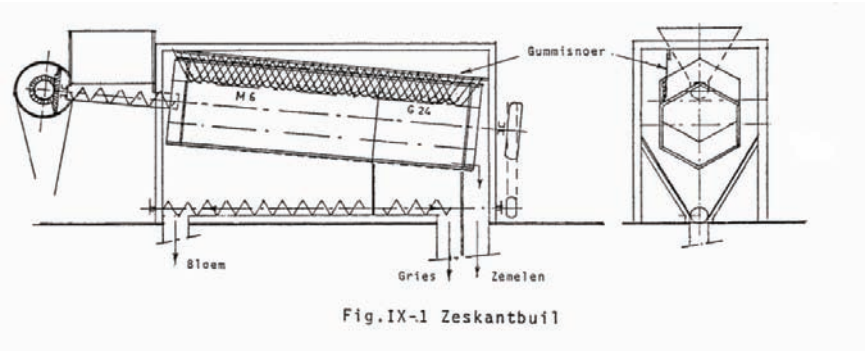

Fig.IX-1 Zeskantbuil

moest worden afgestreken.
Rogge werd meestal niet zo fijn vermalen, maar gebroken. Roggebrood wordt zonder gist bereid, het rijst dus niet. Het was vroeger ons dagelijks brood. Rond 1850 at men in Brabant 116 kg rogge tegen 18 kg tarwe. Wit brood werd alleen bij hoogtijdagen gegeten, zoals na de bruiloft. Vandaar de naam wittebroodsweken.

Werking van de zeskantbuil
De buil is onder een lichte hoek van ca. 10 graden geplaatst. Door het draaien van de zeskant valt het meel telkens op de onderste zeef die zoals eerder vermeld bespannen is met fijn gaas (M6), hier wordt de bloem uitgezeefd. Het achterste gedeelte is bespannen met een grovere zeef (G24), waar de griezen uitgescheiden worden. De grovere zemelen lopen achter uit de buil. De gummisnoeren vallen telkens op het boven liggende zeef dat op deze manier schoon geklopt wordt. Hier is ook een gedeelde transportschroef gemonteerd.

Er zijn diverse type builen ontwikkeld o.a. de centrifugaalbuil. De buil gemaakt door F. Harteman op de Martinus in Beugen is weer een andere variant, een zogenaamde borstelzeef. Het is een halfronde cilinder met zeefdoek, hier wordt het meel opgegooid en door de zeef geborsteld. Op de foto zijn goed de twee zeefmaten te zien.

tekst en foto's: Mari Goossens

Bronnen:

- H.W. Lintsen (red.), Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving 1800-1890. Deel I. Techniek en modernisering. Landbouw en voeding. Walburg Pers, Zutphen 1992.
- Rond zingende stenen, D.J. Abelskamp

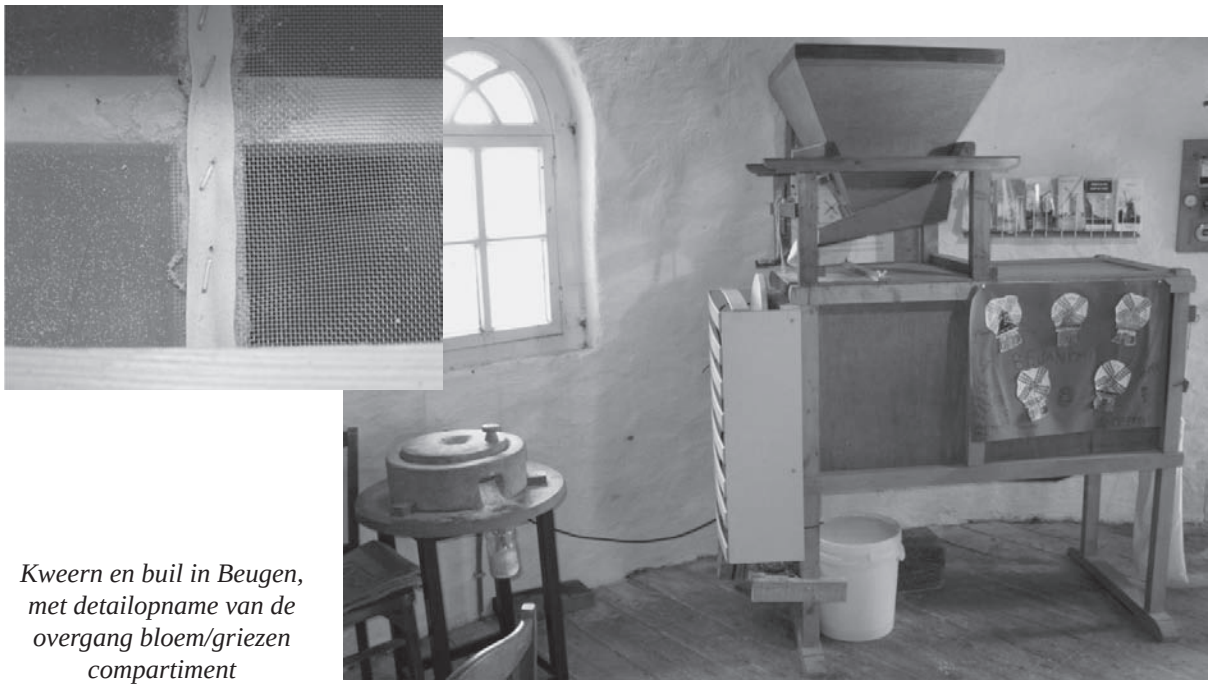

Kweern en buil in Beugen, met detailopname van de overgang bloem/griezen compartiment

Zwitserse windmolens?

In bergachtige streken met snel stromend water ligt het gebruik van watermolens voor de hand. Een watermolen is gemakkelijker te bouwen en te bedienen dan een windmolen en de waterkracht is meestal veel constanter. In de Alpenlanden zie je daarom zelden of nooit windmolens, maar Ludger Pauls ging op onderzoek uit.

Ik heb nu sinds enige tijd een woonplaats in Zwitserland, het land van de watermolens. Ik vroeg me af: zijn er (of waren er) windmolens in Zwitserland? Onder www.muehlenfreunde.ch heb ik contact opgenomen met de Zwitserse molenvrienden.
Resultaat: een vriendelijke e-mail met twee foto's van een "Windsäge".

Tekening van de windgedreven zaagmolen van Charbonnières

Hier zijn fragmenten uit de e-mail van de heer Schuler:
Helaas heeft tot nu niemand zich in dit onderwerp verdiept. In het kanton Neuenburg (Neuenburger Jura) zijn dankzij archiefonderzoek door Raoul Cop (Moulins oubliés [vergeten molens] du Haut Jura Neuchâtelois, 1987) circa 12 standplaatsen van windmolens bekend. Uit dit onderzoek komen ook de enige mij bekende foto's, van het einde van de 19e eeuw en begin van de 20e eeuw.

In het tijdschrift "Musée neuchâtelois" verschenen twee artikelen met afbeeldingen:
- 1887, p. 286–288, met een tekening, gemaakt aan de hand van een foto. De tekening komt natuurgetrouw overeen met de foto, die nog beschikbaar is.
- 1938, p. 113-116, met een foto die in 1908 gemaakt werd. De windgedreven zaagmolen werd in 1919 verwoest, waarschijnlijk door brand.

De foto uit 1908 toont de zaagmolen in een betere conditie dan de tekening die rond 1887 gemaakt werd. Ik concludeer daaruit dat de molen in de tussentijd gerestaureerd werd.

In het TIMS tijdschrift „International Molinology", Nr. 66/2003 wordt deze molen beschreven op bladzijdes 31-33, samen met op een schuur gemonteerd windrad in Vallorcine in Frankrijk, dichtbij de grens met Zwitserland. In „IM" 67/2003 p. 37 werd een commentaar op dit artikel van de hand van Frans Woons opgenomen. Hij merkte op dat er een tweede identieke zaagmolen bestond, maar dit is een vergissing, het betrof hier dezelfde molen. Boveress is de gemeente en Les Charbonnières is de buurtschap binnen deze gemeente. Er zijn echter vele plaatsen met de naam Charbonnière, wat de vergissing verklaart.

Naast de windmolens van Neuenburg ken ik nog ongeveer 15 andere locaties van vroegere windmolens, echter zonder verdere details. Ik ben overtuigd dat bij een diepgravender onderzoek er meer verdwenen windmolens bekend zouden moeten worden. Vrijwel alle windmolens stonden in de zogenaamde Jurakette, een gebied waar relatief veel wind is en, vanwege het kalkgesteente, weinig water.

Ludger Pauls

Moederkoorn

Van rogge, moederkoorn, “Kleiekotzer”en St.-Anthonis

Kleiekotzer

In het openluchtmuseum in Zuid-Duitsland vertelde de gids, annex molenaar, over het bestaan van beschermgeesten op molens. Men geloofde vroeger alom in geesten, zowel kwade als goede. Er werden afbeeldingen gemaakt om de kwade geesten af te weren. Zo werden er met name in Zuidwest-Duitsland, Zwarte Woud en de Schwäbische Alpen op de meeluitloop van de meelkist meestal mannelijke koppen met grote open monden geplaatst. Deze meelkisten waren prachtig bewerkt en echte staaltjes van houtbewerking. De zemelenspuwer (letterlijke vertaling van “Kleiekotzer”, red.) beschermde de molen en de molenaar tegen ziektes en ander onheil. Dat was toen niet zo vreemd want het volksvoedsel was roggebrood.

Moederkoorn (Claviceps purpurea) of moederkoren, een mooie naam voor een zwarte schimmel die vroeger vooral op rogge parasiteerde en eeuwenlang Europa terroriseerde. Deze schimmel bevat verschillende alkaloïden, ook wel ergot-alkaloïden genoemd, ze kunnen dodelijk zijn voor mens en dier. Bij de mens kan vergiftiging optreden na het eten van besmet voedsel. Bijvoorbeeld bij het eten van brood, pap of roggemeel, waarin moederkoren voorkomt. Een vergiftiging die te wijten is aan het eten van voedsel dat besmet is met moederkoren wordt ook wel ergotisme genoemd. Acute vergiftiging door het eten van een grote hoeveelheid korrels veroorzaakt spiertrillingen, verlies van coördinatie, krampachtige en pijnlijke spiersamentrekkingen en hallucinaties.
De naam is afgeleid van het gebruik door vroedvrouwen om weeën op gang te brengen met behulp van deze schimmel.
Het is daarom niet zo vreemd om bij de meelpijp zo’n figuur te plaatsen. Zie “Rond de molens” in nr.75.

HOFMANN, A. 1961. Chemical pharmacological and medical aspects of psychotomimetics. J. Exp. Med. Sci. 5, 31-51.

Aren met moederkoorn

De ziekte met zijn verschijnselen werd Heilig Vuur genoemd, later Sint-Antoniusvuur. De eerste berichten over het Heilig Vuur gaan terug tot de 6de eeuw, toen er in het Rijngebied een epidemie uitbrak. Het trof vooral plattelanders en doodde duizenden mensen. Het werd toen het Heilig Vuur genoemd wegens de brandende gewaarwordingen aan de handen en voeten. De oorzaak van het Heilig Vuur was onbekend maar de symptomen werden uitvoerig beschreven. De mensen leden aan opgezwollen blaren, rottend vlees en verlies van ledematen. Er werd ook gerapporteerd over een epidemie met 40.000 doden in het Parijs van 945.
Een Franse edelman uit de 11e eeuw had een zoon die hevig ziek was; St.-Antoniusvuur noemde men deze ziekte, bij ons beter bekend als de pest. De jongen genas en uit dankbaarheid stichtte de vader een kloosterorde: de Antonieten. Deze orde onderhield in de 12e en 13e eeuw 369 hospitalen, verspreid over de toenmaals bekende wereld. Zij kondigden hun komst aan met een bel. Sint Antonius-Abt was hun schutspatroon. Daar ligt ook de herkomst van het varken als zijn herkenningsteken bij uitstek.

Het varken van Antonius Abt
In de Middeleeuwen gebruikte men varkens om het stadsvuil op te ruimen; de dieren aten het eenvoudig op. En omdat straatvuil ratten aantrok en ratten weer de pest verspreidden, zag men varkens als beschermers tegen de pest. St.-Antoniusvarkens kregen dan ook een belletje om hun nek.
In *Nederland* is hij patroon van de plaats Sint-Anthonis. Hij staat afgebeeld in het gemeentewapen van de plaatsen Middelaar, Mook, St.-Antonis en Terheijden.

De hallucinerende werking van moederkoorn is door A. Hofmann bewezen. Hij synthetiseerde in 1938 LSD uit ergot-alkaloïden verkregen uit moederkoren. Misschien is een aantal heksenvervolgingen te wijten aan de hallucinatoire werking van de aan LSD verwante stoffen in moederkoorn. Het geconstateerde 'heksengedrag' is misschien soms toe te schrijven aan vergiftiging met Moederkoorn. Ook menen sommigen dat collectieve Mariaverschijningen en wonderen in de middeleeuwen hierop terug te voeren zijn
Moederkoorn is nu nog steeds te vinden in de natuur, in graan of meel komt het echter nog weinig voor, omdat schimmels meestal bestreden worden, het graan goed gecontroleerd wordt en het lievelingsgraan van het moederkoorn, de rogge nog weinig wordt geteeld. Dus... toevallig hallucineren en dood gaan aan Claviceps purpurea zit er niet meer in.
Wist u dat de holle roggestengel vroeger als rietje gebruikt werd en heeft geleid tot de uitvinding van het kunststof rietje.

Mari Goossens

Bronnen:
Wikipedia: Moederkoorn; St.Antonius Abt; A. Hofmann LSD
www.kleiekotzer.nl van B.D. Poppen is zeer interessant

Molenpoëzie

De Maasmolen, Nederasselt

De rode standerd staat er rond behaagd, alleen:
een plek die Rembrandt goed zou vinden, aan een plas -
met lege weides, zacht en kruidig geurend gras,
een pad, nee karrespoor, het leidt er rustig heen.

Een monument van hoe het eeuwen her nog was
van voordat industrie met stoom en staal verscheen,
natuur en mensen hecht, en samen, niet uiteen;
de wind, wat vet en mankracht komen hier te pas.

Kom naderbij en zie de zetel en de kast,
hoe machtig draagt de standerd tonnen mansdik hout:
je gaat in middeleeuwen en gouden eeuw te gast

Je handen op de balken: wat hier is verstouwd
je voelt het in je vezels en komt vanzelf gepast
tot eerbied voor wat eens met glorie is gebouwd.

De Lindense molen te Katwijk

De zware kruizen dragen in het duister stof,
het spinrag hangt als losse vellen, boven,
alle luiken open, blijkt de glans van dingen dof
Maar meel heeft hier nooit goed gestoven

Dit houten achtkant uit het westen: water was
wat hij vermaalde, land vol riet voor mensen droog
Verkocht, verkast en zonder kletsend nat geplas
voortaan zwijgend in het oosten, één huis hoog

Maar liefdevol gaat men de trappen op en neer,
er wordt gesmeerd, geïnspecteerd, de takken
verwijderd van de duiven, men laat nog elke keer
het rondsel zachtjes in de ketting zakken

De vlag gaat uit, de zeilen voor, men licht de vang:
de oude rot gaat zonder morren aan de gang.

Cuijk, 22-8-'11
Jessica Sneek, leerling-molenaar

Met dank aan Peter Simons en Rob Snel
voor de gelegenheid om op de Lindense molen
te Katwijk praktijkervaring op te doen

In deze Molenvriend treft u twee gedichten aan van leerling-molenaar Jessica Sneek uit Cuijk. Het is mooi om nu eens een paar originele gedichten te kunnen plaatsen die bovendien betrekking hebben op molens uit onze regio. Wat de inhoud betreft, deze spreekt voor zichzelf. De molen uit Katwijk krijgt een verwijzing naar het water. Deze molen heeft oorspronkelijk in de dertiger jaren van de 19e eeuw dienstgedaan bij de drooglegging van de Zuidplas en is daarna verplaatst naar Linden. De Maasmolen uit Nederasselt is ook "verplaatst" zij het om een heel andere reden. Ook hier heeft het water een rol gespeeld. Namelijk door toedoen van het water is de molen in 1740 aan zijn eind gekomen en vervolgens op een andere plaats, een stukje verder landinwaarts, in 1741 weer opgebouwd.

Frits Harteman

Aan de licht

Jessica Sneek

Mijn naam is Jessica Sneek, ik ben 44 jaar en heb twee dochters van 17 en 19 jaar. Ik heb vroeger gestudeerd (milieukunde), maar ben gestopt toen ik een gezin kreeg. Daarna heb ik o.m. op een drukkerij gewerkt en bij de post en verder heb ik altijd vrijwilligerswerk gedaan. Ik houd van buiten zijn en ben graag met mijn handen bezig: schrijven, schilderen, breien... Van origine kom ik uit Noord-Holland. Ik ben opgegroeid in de Schermerpolder bij Alkmaar.

Ik liep altijd langs de molen als ik naar de Maas ging om te wandelen. Toen zei iemand voor de grap: “Hee, jij houdt toch zo van die molen: er is een vacature...” Eerst was ik bang dat ik niet sterk genoeg zou zijn voor het werk op de molen, maar ik kreeg contact met een paar molenaressen en die zeiden: moet je gewoon doen, dus ben ik gaan meelopen op de Jan van Cuijk bij Stefan Willems. Volgens hem is het belangrijk dat je het molenvirus hebt en de rest komt dan wel. Dankzij Stefan, die met zijn gezin heel enthousiast leven brengt in de Jan van Cuijk, ben ik aan de opleiding begonnen.

De opleiding vind ik pittig: ik weet weinig van techniek en de theorie valt me zwaar. Maar het molenvirus heeft definitief toegeslagen, dus ik doe ondertussen ook praktijk op de Lindense molen te Katwijk bij Peter Simons en Rob Snel en de Maasmolen in Nederasselt, bij Rob en Frans, en geniet van het werken en leren op deze geweldige houten molens.

Wat me trekt in molens? Ik vind ze bijvoorbeeld heel inspirerend en af en toe rolt er dan een gedicht uit. Verder valt alles van me af als ik in de molen ben: het is alsof je in een andere tijd stapt, waar alles veel rustiger gaat en volgens de natuur. Heel goed tegen stress. Een molen is voor mij ook een soort tijdmachine, die me laat beleven hoe het vroeger was. Ik voel me in verband staan met de historie, maak daar deel van uit. Dat vind ik ontzagwekkend en ik vind het ook leuk om te zien gebeuren bij bezoekers.

Dingen als molens moeten behouden worden en overgedragen aan de mensen na ons. Er wordt wel gezegd: een land zonder verleden is een land zonder toekomst en dat schort er misschien wel een beetje aan in deze tijd. We hoeven niet terug naar vroeger, maar sommige dingen kun je maar beter niet weggooien omdat ze fundamenteel zijn en uitgangspunten vormen voor vernieuwing. Ik vind het prachtig om daar aan mee te doen.

Op de foto sta ik aan het kruirad van De Kat, Nederlands (en ’s werelds) enige werkende verfmolen op de Zaanse Schans, waar ik een paar weken geleden was. We hebben niet gekruid, dus dit is geen echte actie, maar Sabine en ik mochten de molen afzeilen (andersom oprollen en met mastworpen vast!) en wegzetten, waarna we op een heerlijk molenbittertje getrakteerd werden door molenaar Piet.

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

Over deze molen zijn geen bijzonderheden te vermelden.

De Martinus te Beugen

In de laatste periode zijn de molenaars Marko Sturm, Harm van Es en Ben Verheijen alles bij elkaar ongeveer 23 keer op de Martinus geweest, tezamen 100 molenuren. Er is ongeveer 250 kg duiventarwe van de firma Havens gemalen. Nou is het zo dat de laatste tijd er weinig wind was. Deze had vaak een kracht van slechts 1-3 Bft. De omwentelingsteller op de bovenas bleek uiteindelijk ruim 18.000 omwentelingen gemaakt te hebben. Tijdens het draaien met de molen - ook voor de prins - was het meestal nodig om vier volle zeilen voor te leggen om er wat vaart in te krijgen, hoewel het zo is dat de Martinus van nature toch wel gemakkelijk aan het draaien te krijgen is.

Er kwamen nogal wat bezoekers op de Martinusmolen. Dat had te maken met het feit dat diverse scholen een afspraak maakten om met de leerlingen de molen te komen bekijken. Zo kwamen er rond de 22 internationale studenten van Cornerstone - het voormalige zusterklooster in Beugen - de Martinus bezoeken. De leerlingen van de St. Annaschool in Vortum-Mullem kwamen met hun “juffen, meesters” en begeleiders in totaal met ongeveer 90 mensen op de Martinus op bezoek. De groepen van 1 t/m 8 werden over twee dagen verdeeld en bij elke groep zagen wij de kinderen groeien.... Met drie molenaars wisten wij het bezoek in goede banen te leiden want de oud-molenaars Frits Harteman en Hans Heijs deden gezellig mee om de zeer aandachtige leerlingen zoveel mogelijk over molens te vertellen en te laten zien. De naam Vortum-Mullem heeft overigens ook historisch met molens te maken: Vortum betekent een doorwaadbare plaats in het water, in dit geval wellicht duidelijk de rivier de Maas en Mullem- wat rond de molen betekent. Ook de leerlingen van klas VSO4 van de Mikadoschool uit Boxmeer kwamen met een groep van in totaal 16 jongens en meisjes de molen bekijken en bevoelen want zij maalden ook met de kweern. Ze probeerden het gevlucht met de vang erop met zijn allen vooruit te duwen - wat natuurlijk niet lukte - zagen het op- en afzeilen, het vangen en hielpen mee met het kruien. Een van hun onderwijzers was de heer Mari van de Berg, een neef van de laatste beroepsmolenaar op de Martinus, wijlen molenaar Gerrit van de Berg. De opa van Mari, wijlen Martinus van de Berg werd “Martje” genoemd en deze heeft uiteindelijk zijn naam Martinus aan de Beugense molen geven. Daarvoor droeg De Martinus de naam Zeldenrust. Dan zijn er nog enkele families geweest die tijdens hun zogenaamde jaarlijkse familiedag de molen kwamen bezoeken en dan ook nog natuurlijk de niet zo talrijke bezoekers op zaterdagen.

In deze periode heeft schilder Frans van de Camp van schildersbedrijf Van Zwam uit Grave er voor gezorgd dat de Martinus er weer statig bijstaat. De volgende zaken zijn van een nieuwe verflaag voorzien en het schilderwerk betreft hoofdzakelijk onderdelen aan de buitenkant van de molen: de entreedeuren, de beltdeuren en de zolderraampjes met de togen daar omheen. Bij de deuren zijn ook de stenen togen hierin meegenomen. Tijdens zijn schilderwerk aan meerdere molens heeft deze schilder door het zien en horen over windmolens nogal belangstelling voor deze historische werktuigen gekregen. Dat begon eigenlijk bij het zien van het beeld van St.-Victor in de Martinus, destijds de bekende patroon van de molenaars. Nu is het ook zo dat Frans in Haps met zijn vrouw Riet een eigen museum beheert met honderden kerkelijke heiligenbeelden en een verzameling van talrijke religieuze gebruiksartikelen, zoals kazuifels, kostbare porseleinen en zilveren voorwerpen, wijwaterbakjes enz. waarover de beheerders, zoals ik heb begrepen, een boeiend verhaal weten te vertellen.

Het is jammer dat wij ook moeten berichten over vernielingen die bij de molen zijn aangericht waarbij het gelukkig niet de molen zelf betreft. De picknickplaats vormt vaak een hangplek en hier is enige tijd geleden een stuk van het bovenblad van de tafel afgebroken en de tafel is zelf helemaal los komen staan. Bij het bestuur van de Stichting Molens Boxmeer liggen al plannen om het bovenblad te vervangen en de hele zitplaats na te zien. Daarna waren de vlaggenmasten aan de beurt en werden bij de entree-palen de linten doorgeknipt, deze kwamen verward bovenaan in een kluwen te zitten. De mast bij de molen werd uit de grond getrokken en bij de buren in de tuin gegooid. Hierbij was het lint ook beschadigd en de houten ronding boven op de mast met daarin het lintwieltje middendoor gebroken. Met behulp van de ladder van schilder Frans, het lijmen van de ronding en het terugplaatsen van de mast is de zaak weer bruikbaar

gemaakt. Verder heeft het binnenwerk van een van de belichtingslampen het begeven, dit dient vernieuwd te worden. Zoals wij vernomen hebben is Nico Lagarde - voorzitter van de molenstichting - bij de gemeente Boxmeer met deze zaak bezig. Dankzij Walter Cornelissen hebben wij de verweerde perspex voorplaat van onze informatiekast op de molenweide kunnen vervangen zodat de leesbaarheid van de informatie nogal vooruit gegaan is.

Ben Verheijen

De Jan van Cuijk te Cuijk

Afgelopen periode is er weinig gebeurd rondom de Jan van Cuijk. Wel is er een nieuwe eikenhouten trap geplaatst.

Op zaterdag 26 november is er een moord gepleegd op de molen.Deze avond vond er in Cuijk een moordspel plaats op diverse locaties. Op de molen werd de dochter van de molenaar dood aangetroffen op de dag dat ze in het huwelijk zou treden. Dit spektakel werd georganiseerd door Pleunie Hoving theater.

Het verkruien van de molen begint een steeds groter probleem te worden. De moleneigenaar is hiervoor al benaderd en bekijkt wat de mogelijkheden zijn om dit spoedig op te lossen. Door Paul Groen is er een bestek gemaakt voor de restauratie van de kruivloer.
De vochtproblemen zijn ook nog niet opgelost.

Stefan Willems

De Reus te Gennep

Het buitenschilderwerk aan staart, kruibok, achterkeuvelens en voorkeuvelens is gereed, zodat de molen er weer keurig uitziet.

De Gerarda te Heijen

Over deze molen is geen nieuws te melden.

De Lindense molen te Katwijk

De oplettende lezer van deze rubriek kan het zijn opgevallen dat in de Molenvriend nummer 74 en 75 geen mededelingen waren van de Lindense molen. Hieruit moet men niet de conclusie trekken dat de molenaar met pensioen is en daardoor niets meer te melden heeft, het tegendeel is waar.

Vanaf april tot juni 2011(= Molenvriend nr. 74) hebben we volop gedraaid maar er waren geen bijzonderheden te vermelden. Dit was medegedeeld aan de redactie.

Vanaf juni tot september 2011 (= Molenvriend nr. 75) was er wel een en ander te vermelden, maar door een misverstand met de bestandnaam van het artikel is deze niet geplaatst. Hier volgt alsnog het artikel voor nr. 75.

Er hebben in de afgelopen maanden geen schokkende gebeurtenissen plaatsgevonden op de molen, maar er zijn wel enkele feitjes te melden.
We hebben met de molenmaker de molen bekeken i.v.m. het uitbrengen van een offerte voor onderhoudwerkzaamheden aan de molen.
Twee schilders hebben het stellinghek netjes in de aflak gezet.
De informatiepanelen in de molen zijn door ons vernieuwd en inhoudelijk opgepoetst.
Een flink aantal Katwijkenaren hebben de molen bezocht tijdens hun dorpsfeest.
Van drie enden hebben we de heklatwiggen aangeslagen en van het vierde end hebben we alle wiggen vervangen door nieuwe. (Bij drie enden hadden we de wiggen al eerder vernieuwd).
Een zeil hebben we omgewisseld met een nieuw zeil en het afgenomen zeil behandeld met Hydrolin.
Doordat een van de molenaars met pensioen is gegaan en daardoor meer vrije tijd heeft gekregen, is de molen nu om de 14 dagen op donderdagmiddag en zaterdagmiddag geopend.
Dit waren de feitjes van de maanden april tot september.

Vanaf september tot december 2011 (Molenvriend nr.76).
Jessica Sneek is toegetreden tot het molenaarsteam van de Lindense molen in de functie van leerling molenaar. Hierdoor zijn we ook verrijkt met een molendichteres. Een van haar molengedichten is opgenomen in de “Gedichtendag 2012” (26 januari 2012).
Aan de noordzijde van de molen is het mos verwijderd van het riet en zijn de stellingplanken behandeld met algendoder.
De inspecteur van de monumentenwacht heeft de gehele molen geïnspecteerd en rapport uitgebracht.
De vangblokken uitgericht, deze zaten niet meer goed ten opzichten van het bovenwiel.
We hebben de binnenkant van de invaartdeuren geisoleerd en afgetimmerd i.v.m. de kou. De Lindense molen is een bewoonde molen.
Het molenaarsteam van de Lindense molen is een dag wezen olieslaan (walnotenolie) op de Kilsdonkse molen. Dit was een geweldig mooie ervaring en is een aanrader voor alle molenaars van de Molenvriend om dit ook eens een keer te doen. Jessica heeft over de Kilsdonkse molen een zeer fraai gedicht geschreven.

Dit zijn gebeurtenissen van de afgelopen acht maanden en de oplettende lezer is weer helemaal bij.

Peter Simons

De Maasmolen te Nederasselt

Voor wat betreft deze periode hebben de molenaars van de Maasmolen weinig nieuws te melden. De monumentenwacht is weer ten tonele verschenen, op de Maasmolen zijn al redelijk veel zaken uit het vorige rapport behandeld. Frans en ik hebben haast de gehele ronde meegelopen en hoorden weinig negatieve geluiden: een goed teken, we zijn op de goede weg. Jammer dat de opdrachten om de vervolgtranches uit te voeren blijven steken bij de molenmakers, omdat hun agenda's overvol zijn. Wat betreft de crisis hebben we nog weinig vernomen vanuit de gemeente Heumen, we gaan er nog vanuit dat er nog geen bezuinigingen op het onderhoud van de drie molens van de gemeente plaats gaan vinden. Peter Simons, Jessica Sneek en ik hebben op 19 november olie geslagen uit walnoten op de Kilsdonkse molen. (In nr. 77 komt een verslagje te staan, red.) Via een verzoek tot assistentie hebben we dit met beide handen aangepakt en we zijn van plan dit vaker te gaan doen bij onze collega's in de streek, een geweldige ervaring. Frans en ik wensen alle collega's heel prettige feestdagen toe, tot ziens op de volgende molenaarsvergadering.

Rob Snel

De Vooruitgang te Oeffelt

In Oeffelt is weer een leerling geslaagd. Bij de najaarsexamens in Oploo heeft Sabine Hillebrecht (Dld), als eerste Duitse vrouwelijke vrijwillig molenaar, het examen met succes afgesloten. De volgende leerlingen zijn nog in opleiding: Jan Kuijpers (Ravenstein), Petro Boon (Boxmeer), Caroline Schaeffer (Kleve), Harm van Es (Boxmeer), Pieter Aarts (Boxmeer). Jessica Sneek (Cuijk).

Molenmaker Coppes heeft twee raamkozijnen vernieuwd, het gevlucht doorgehaald, de voorkant en het gevlucht geschilderd.
De plannen voor een WC op de molen worden verder ontwikkeld in samenwerking met de Stichting, ROC en anderen. De bedoeling is deze te bouwen als leerervaringsplek. Wij hebben goede hoop dat de WC er komt (de monumentencommissie gemeente Boxmeer heeft inmiddels, onder voorwaarde, positief op de plannen gereageerd, red.).
Voor het boerengemaal is er is al veel werk verzet door Rob Snel en Robert Hoffman. Het boerengemaal is gedeeltelijk gedemonteerd en schoongemaakt. De steen is gelicht, deze zal handmatig gebild worden door John Houben en leerlingen.

De Korenbloem en watermolen te Oploo

Op 5 oktober waren de examens in Oploo. Het was goed molenweer, er was water en er was een mooi windje. De molens waren in de voorafgaande weken in orde gemaakt.

De kandidate voor het watermolenaarsexamen was ruim op tijd aanwezig om nog even proef te draaien. Ze begon zelfverzekerd aan het examen en kreeg na afloop de welgemeende felicitaties.

Nadat de examencommissie had genoten van een heerlijke lunch van Oploose streekproducten en enkele watermolenexaminatoren plaats hadden gemaakt voor hun windmolencollega's mocht Sabine aan haar examen beginnen. Hoewel de nervositeit in de loop naar het examen flink was toegenomen mocht ze zich gesteund voelen door een enorme groep supporters. Zelfs vanuit Duitsland was er een delegatie. Het behalen van het getuigschrift werd groots gevierd. De derde kandidaat moest een beetje in de schaduw van dit gebeuren zijn oefeningen doen. Dit eveneens tot tevredenheid van de commissie. Dus drie geslaagden en een buitengewoon contente examencommissie.

De watermolen

Molenbouwer Beijk heeft een losgeraakte lagerbalk van de koning weer vastgezet. Andere werkzaamheden moeten even worden uitgesteld tot het drogere seizoen. Dit betreft het aansmeren van de muren in de waterloop, waarvan het stucwerk begint af te vallen. We zijn bang dat er hierdoor ook uitspoeling is in de fundering, zodat we het even kalm aan doen met de molen. Bij de reparatie moet het gedeelte bij het waterrad droog gezet worden. Dat is dan tevens een mooie gelegenheid om conserveerwerk aan de schoepen te doen. Enkele schoepen zijn wat beschadigd en daardoor gaan roesten.

De Korenbloem

Molenbouwer Beijk heeft het bovenwiel weer op zijn plaats gezet en er nieuwe wiggen ingeslagen. Enkele kammen van het varkenswiel zijn vernieuwd. Over de lui-as is een houten kap geplaatst tegen de vogels. Het oude gaas raakte telkens los en met de nestdrift van de kauwen was het iedere zaterdag opruimen geblazen. Bij de krui-as is een nieuwe brilplaat geplaatst. Gelukkig kunnen we nu weer volop malen, want dat heeft er een tijdje uit gelegen.
De nieuwe spelt is inmiddels ingezaaid, want zoals u weet is dit een wintergraan.
Onze grote wens tot vernieuwing van de Pot-roeden is versterkt door een mooie donatie van het Fonds

Maatschappelijke Betrokkenheid van de Rabobank.
Jan van Riet

De Bovenste Plasmolen te Plasmolen

De Bovenste Plasmolen heeft weer een druk en geslaagd seizoen afgesloten. Buiten de reguliere draaidagen hebben we regelmatig op verzoek gedraaid en gemalen voor groepen. Afgelopen seizoen is door natuurmonumenten het houtwerk van de overloop compleet vervangen, dit was na 10 jaar totaal weggerot. De stationaire motor trekt veel liefhebbers. Naar aanleiding van ons bezoek aan stoomgemaal de Tuut in Appeltern hebben enkele vrijwilligers een tegenbezoek afgelegd om onze Crossleymotor te bekijken. Momenteel zijn we in contact met Engeland over de herkomst van onze Crossleymotor, mogelijk dat we binnenkort de gegevens over het exacte bouwjaar, het type en vermogen en de eerste eigenaar van de motor hebben.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

In het verleden werd er op de 2de zondag van september in Rijkevoort kermis gevierd. Omdat het dan in de regel regenachtig is hebben ze de kermis naar de lente verplaatst. Een paar jaar geleden heeft het Ríeckevoorts Heem op deze zondag weer jaarlijks een activiteit georganiseerd.
Dit jaar was het een open dag van de bedrijven uit het dorp. Dit werd samen met andere festiviteiten op het bedrijventerrein gevierd. Omdat het op 9-9 ook monumentendag was hadden wij als spin-off toch een druk dagje met een lekker windje en meer dan honderd bezoekers.

We hadden er al een tijdje last van, dat de vang moeilijk in en uit de haak ging en soms blokkeerde. We hadden de vangbalk hoger afgesteld in het sabelijzer en de haak (klink) verhangen. Maar dat gaf nog steeds geen bevredigend resultaat. Omdat het zwaartepunt van de haak meer naar achter kwam te liggen, zwaaide de haak niet goed door en bleef de klinkpen op het puntje van de haak hangen en dat is wel trikkie. Maar na wat veranderen vangt hij nu weer soepel.

Inmiddels is er ook schilderwerk op de molen uitgevoerd. Wij wisten totaal niet dat dat stond te gebeuren. Het buitenschilderwerk zoals deuren, ramen en omlijsting rond de ramen alsmede de balie en de stellingvloer werden behandeld. De stellingvloer zou een aantal jaren geleden voorzien worden van een anti-slipcoating, dat was toen niet goed gebeurd, nu wel.
Wij zijn tevreden, ook omdat de raampjes eindelijk weer eenvoudig open kunnen. De schilder is wellicht iets minder tevreden, want zijn Hongaren moesten alles twee keer overschilderen omdat de kleuren te veel afweken.
Tot overmaat van ramp raakte er tijdens het schoonmaken van de raamomlijsting een groot stuk van het stucwerk los. Er werd meteen groot alarm geslagen, hetgeen resulteerde in het afzetten van het terrein rond de molen met de waarschuwing “Let op! vallend gesteente”.
Dat het stucwerk los zat en hoognodig gerepareerd moest worden stond al in de rapporten van 2006 van de Monumentenwacht. We hebben deze zaak aan de stichting en de gemeente doorgegeven en de consulent van de gemeente heeft het probleem bekeken en overlegd met de gemeente. Het is duidelijk dat het jaargetijde nu niet geschikt is om dit aan te pakken. We zijn benieuwd wanneer e.e.a. hersteld gaat worden, want het is een behoorlijke klus.

Omdat de stelling zo mooi geschilderd is en de kruihaken tijdens het kruien de stellingplanken te veel beschadigen, laten we nieuwe haken maken die vlakker tussen de planken vallen.
Ook hebben we de kruikabels vervangen door kettingen omdat de kabels rafelig waren. De kettingen rollen soepeler om de kruilier en zijn iets langer zodat we minder hoeven te verleggen tijdens het kruien.

Zondag 20-11 hebben we de intocht van Sinterklaas opgeluisterd door de molen open te hebben, maar er was helaas geen spatje wind. Inmiddels hebben we ook de ster van de kerstverlichting voorzien van een nieuwe lichtslang zodat die weer mooi brandt. Ook u allen een prettige kerst en voorspoedig 2012 gewenst.

De Heimolen te Sint-Hubert

De firma Beijk heeft onlangs nog enkele openstaande punten van het meerjarenplan afgewerkt. Rondom de molenberg zijn palen aangebracht met 2 gladdraden om het omhoog lopen tegen te gaan, dit zal de veiligheid zeker bevorderen. Dit jaar hebben we al enkele malen moeten ingrijpen om ongelukken te voorkomen. Op de molenkap zijn klimbeugels aangebracht, binnenin de kap zijn enkele maanijzers van de vang gerepareerd die scheurtjes vertoonden. Een probleem waar we al lang mee zitten is dat het kruien van de molen zeer zwaar gaat. Dit probleem doet zich vooral voor als het kruiwerk op het zuidwesten of noordoosten staat. We hebben alles nagekeken, ook of de flenzen van de rollen aanlopen op de kruivloer, maar alles zit ruim genoeg. Ook de rollen zitten niet star in de rail. Harrie Beijk is er zelf bij geweest en er is besloten om de rail aan de zijkant met vet in te smeren. Het gevolg is nu dat het een stuk soepeler

loopt, wij hopen dat het smeren niet teveel stof op de rails aan zal trekken. In de leerstof staat dat de rails niet gesmeerd mogen worden, maar als dit smeren een drama wordt zullen we jullie op de hoogte houden. De molenaars Harry en Walter wensen alle lezers een gezond 2012 toe.

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

In het Ven is geen nieuws te melden, de"Rust na Arbeid" verkeert technisch en optisch in een prima staat. Alles oké. Over het stukje "Zwitserse Windmolens" heb ik nog niets nieuws kunnen vinden.
Vanaf 6 december laat ik weer mijn grote ster over 't Ven schijnen.

Ludger Pauls

De watermolen te Vierlingsbeek

Met het waterrad gaat het goed en slecht. Wat wilt u het eerst vernemen? Ik zal eerst het slechte nieuws maar vertellen, de stroomgenerator die voor de stroomopwekking zorgt, ligt eruit. Dus geen opbrengst en geen pegulanten. Het was een foutje van het bedrijf dat de generator heeft geplaatst. Op hun kosten wordt de stukgelopen reductiekast gerepareerd.

Het goede nieuws is, dat de vistrap, die als omloop om het rad gesitueerd gaat worden, door het waterschap Maas en Aa bij de gemeente is aangevraagd. Onderdeel van dit werk is, dat de gemetselde wateruitloop van de molen na het rad, eveneens gerestaureerd gaat worden.
Dit gebeurt in het kader van het herstellen van de ecologische hoofdstructuur waaronder het meanderen van de Loobeek, die ook onder Venray valt. Zie verdere informatie in het artikel over de Rooyse Schans.

Naar info van H. Kaanen

De Hamse Molen te Wanroij

Van Robert Hoffman hebben we een maalmolen overgenomen zodat we ook kleine hoeveelheden kunnen malen. Door nachtelijke bezoeker(s) is weer eens de roeketting los gemaakt.

De bij de molen verstopte cache wordt regelmatig gevonden. Verder gaat alles z`n gangetje.

Jan Selten

Ook een redacteur kan nog iets leren.
Op mijn vraag: Wat bedoel jij met "De bij de molen verstopte cache wordt regelmatig gevonden." kreeg ik onderstaand antwoord.
Mari, geocachen is een snel opkomende hobby. Een cache kan van alles zijn, maar in ons geval is het een kokertje met daarin een papiertje waarop je naam, datum en tijd noteert wanneer de cache gevonden is en door wie, dit alles wordt ook doorgegeven aan een internetsite. Door middel van een rebus o.i.d. kun je de coördinaten vinden om de cache te lokaliseren. Er liggen duizenden caches in Nederland en wereldwijd miljoenen. Cafés en dergelijke laten vaak een cache plaatsen vlak bij hun bedrijf. Omdat er vele mensen op af komen kunnen ze daar profijt van hebben. Een cache vindt je met een gps-apparaat. Op internet is veel informatie te vinden over geocaching. De bij ons geplaatste cache ligt er al een paar jaar. De sport is om zoveel mogelijk caches te vinden en om als eerste een nieuwe te vinden.

Feest dat in duigen viel

Zaterdag 3 december ging ik naar het feestje van Sabine Hillebrecht op de Gerardamolen. Er was een Duitse TV ploeg, ze waren de gehele morgen al bezig om een documentaire te maken van Sabine die als eerste Duitse dame op 5 oktober in Oploo slaagde voor het Nederlandse windmolenexamen. Het zou op de Duitse TV worden uitgezonden, welke zender weet ik helaas niet. Aan het eind van de ochtend is ze bij het afdalen van de kapzolder naar de steenzolder gevallen. Ze mist de twee laatste treden en i.v.m. het gevaar dat ze de volgende trap ook afvalt, draait ze haar been tijdens de val. Ze heeft haar knie gebroken en ligt in het ziekenhuis (Boxmeer denk ik). Het was een gecompliceerde breuk waaraan ze direct is geopereerd, vervolgens moet ze zeker drie maanden rust houden. Het feest ging dus niet door, in verband met het eventueel bederven van de taarten dachten we dat het beter was deze maar op te eten. Daarna zijn we, toch wel met een kater, huiswaarts gekeerd.

Rob Snel

Red: Wij wensen Sabine veel beterschap en toch ook nog een gelukkig en voorspoedig 2012

Professioneel
Persoonlijk
Prestatiegericht

bol

Aangesloten bij
Kreston International Ltd.
en The Leading Edge Alliance

Bol Accountants Boxmeer
Spoorstraat 73, 5831 CK Boxmeer
T: (0485) 56 12 00, F: (0485) 56 12 05
E: info@bolaccountants.nl, I: www.bolaccountants.nl
Ook hebben wij vestigingen in: Schijndel, Nijmegen en Venray.

persoonlijk professioneel prestatiegericht

BEIJK
molenmakers
boutrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305
www.beijk.biz

MOLENSTEENMAKERIJ
HANS TITULAER
voorheen
HEINRICH VAN HEES
Voor de beste kunstmaalstenen als ook blauwe basaltlavamaalstenen.
Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model)
demonstratiestenen (doorsnede: 10, 15 of 20 cm.)
en huishoudmolens.
Zeer snel en vakkundig scherpen van uw molenstenen en
maaltechnische adviezen.
www.molenstenen.nl
Werkplaats: Rijksweg 146 6586 AB Plasmolen, Nederland
Telefoon: 024-696 36 54 / Fax: 024-696 36 57
GSM: 0653667686 / E-mail: molensteenmakerij@planet.nl